

**U POVODU REPRINT-IZDANJA:
ANTE ROMAC, *RJEČNIK RIMSKOG PRAVA*,
DOMINOVIĆ, D.O.O., ZAGREB, 2018.**

UDK: 34(37)(048.1)
DOI: 10.3935/zpfz.69.1.06

Nakon gotovo tri desetljeća od izdanja trećeg, dopunjenog izdanja *Rječnika rimskog prava* profesora dr. Ante Romca (Informator, 1989.) zainteresiranima je nedavno ponuđen reprint tog izdanja (izdavačka kuća Dominović d.o.o., Zagreb, 2018.). Činjenica da se koji primjerak prethodnih izdanja mogao, uz malo sreće, naći u nekom antikvarijatu te činjenica da interes za *Rječnik rimskog prava* nije ograničen samo na studentsku populaciju, točnije na kandidate za polaganje predmeta Rimsko pravo, ponukalo je spomenutu izdavačku kuću na ovaj dobar poslovni potez. Za ovu vrstu stručne literature postoji u pravilu širok krug interesenata te i brojne verzije i izdanja. Među autorima sličnih leksikona nalazimo imena pandektista Voigta (izdanje iz 1872.) i jednog od najznačajnijih imena pravne romanistike 20. stoljeća Moniera, čiji je *Vocabulaire de droit romain* (1930.) doživio četiri izdanja, a prije desetak godina i peto, digitalizirano izdanje. *Encyclopedic Dictionary of Roman Law* bečkog profesora A. Bergera, koji je u prijevodu na engleski jezik priredio poznati oxfordski profesor B. Nicholas (1953.) također je bio predmetom dvaju reprint-izdanja (1980./1999.), kao i leksikon *Rechtsgeschichte und Römisches Recht-Studienwörterbuch* bečkih profesora Olechowskog i Gamaufa (2006.) koji je nedavno dobio i treće izdanje. Recentni *Lexique de droit romain* poznatog romanista J. P. Dunanda (prerađeno ranije izdanje P. Pichonnaza) u drugom proširenom proširanom izdanju (2010., prevedeno nedavno i na bugarski jezik) obuhvaća osvrte na osnovne institute rimskog antičkog prava, dok recentni *Wörterbuch* spomenutih bečkih profesora (treće izdanje, 2014.) sadržava pojmove koji pokrivaju samo dijelove rimskog prava koji komuniciraju s modernim privatnim pravom, pa su i jedan i drugi, u odnosu na *Rječnik* prof. Romca, siromašniji za više stotina natuknica.

U pojavi nedavnog reprint-izdanja *Rječnika rimskog prava* profesora Romca vidimo pravu prigodu da se prisjetimo golemog i značajnog opusa autora, dugogodišnjeg pročelnika Katedre za rimsko pravo i jednog od najznačajnijih imena na listi profesora Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji, osim dugačke

liste znanstvenih radova, obuhvaća više povijesno-leksikografskih knjiga, visoko ocijenjenih od stručne kritike i većinom publiciranih u više izdanja.

Prije udžbenika *Rimsko pravo* (Zagreb 1981.; ponovljena izdanja 1987., 1989., 1992., 1994., 2002., 2007., izdavači Narodne novine i Pravni fakultet u Zagrebu) koji je bio, i još uvijek jest, aktualna ispitna literatura na pravnim fakultetima i izvan Hrvatske, profesor Romac objavio je *Latinske pravne izreke* (Zagreb, 1971.), *Izvore rimskog prava* (Informator, 1973.), *Dicta et regulae juris* (suautor D. Stojčević, Beograd, 1980.), voluminozni *Rječnik latinskih pravnih izreka* (Zagreb, Globus, 1982., II. izdanje Informator, 1992.) i *Florilegium sententiarum latinarum* (Zagreb, Latina et Graeca, 1988.). Uz *Rječnik rimskog prava* u ovaj dio opusa profesora Romca pripadaju, uz opširni monografski osvrt, i prijevodi s latinskog dviju knjiga klasičnih rimskih pravnika – Ulpijana (*Regulae*, 1987.) i Paula (*Sentencije*, 1989.). Postumno su objavljeni prijevod i komentari *Zakonika 12 ploča* te *Institucije* Justinijana (Zagreb, 1994.).

Zadnje, III. dopunjeno izdanje *Rječnika* koje je dobilo reprint-verziju sadržava više od tri tisuće pojmova iz trinaest stoljeća duge povijesti rimskog antičkog prava, osvrtu na osnovne pojmove recipiranog rimskog prava i dostignuća srednjovjekovnih pravnih škola, pojmove vezane uz državno, društveno i gospodarsko uređenje antičkog Rima, biobibliografske podatke o najznačajnijim rimskim pravnicima i srednjovjekovnim protagonistima obrade rimskih izvora, a autor je kao vrsni poznavatelj nepravne antičke literature u *Rječnik* uvrstio, kada je to u funkciji lakšeg razumijevanja pravnih pojmova, niz informacija o rimskoj kulturnoj i religijskoj povijesti. Također, u osvrtu na ustanove koje su u većoj ili manjoj izmijenjenoj formi bili predmetom recepcije, autor nije propustio upozoriti na njihovu genezu, srodnost ili rimsko porijeklo. U vidu dodatka *Rječniku* dodan je kraći osvrt na ustanove rimskog privatnog prava slijedom materije iznesene u udžbeniku (*personae, res, actiones*), a kao posebni prilozi slijede *Shematski prikaz rimske pravne povijesti* te *Grafički prikaz računanja kognatskog srodstva*.

Suvereni poznavatelj latinskog jezika, autor je univerzalnu latinsku pravnu terminologiju popratio etimološkim objašnjenjima i prijevodima kojima je čak i višeznačajne arhaične jezične figure uspio približiti i učiniti razumljivijima. Veliko znanje, erudicija i posvećenost predmetu istraživanja pretočeni su u autorove vrhunski kompetentne osvrtu, a prezentirani su pojednostavljenim i razumljivim stilom. Konačno, *Rječnik* A. Romca, usporedimo li ga s gore navedenim recentnim verzijama, bogatiji je informacijama i sa širom koncepcijom koja obuhvaća i materiju koja je u više ili manje dalekoj interferenciji s institutima rimskog antičkog prava.

Pred studentom početnikom, koji priprema ispit iz predmeta Rimsko pravo, stoji nimalo laka zadaća svladavanja osnovnih pojmova iz velike sfere privatnog

prava na kojima se temelji moderna teorija i dogmatika privatnog prava. K tomu, toj je zadaći ubrojeno i usvajanje osnovnih informacija o izvorima antičkog rimskog prava i osnovama rimske pravne povijesti koji čine dio pravne i opće kulture te poznavanje univerzalne latinske terminologije, kako je to slučaj s bilo kojim drugim znanstvenim područjem. Stoga, kod svladavanja zahtjevne udžbeničke ispitne materije, *Rječnik* može biti vrlo poželjna i instruktivna popratna pomoć. Kratki repetitorij dodan *Rječniku* namijenjen je studentima kao orijentir kod preispitivanja spremnosti za pristup ispitu te vrlo koristan grafički prikaz stoljećima duge rimske pravne povijesti.

S tako širokom koncepcijom i bogatstvom informacija valja pretpostaviti da je *Rječniku rimskog prava* prof. Romca mjesto na policama u uredima odvjetnika, pravnika u praksi, ali i kao podsjetnik svima koji se bave bilo kojom pravnom sferom te onih čija struka na bilo koji način interferira s dostignućima rimskog prava.

Stoga i inicijativa izdavača da se nakon trideset godina od zadnjeg izdanja ponudi reprint trećeg izdanja zaslužuje pohvale. Međutim, za razliku od prijašnjih izdanja (posebno prvo, izvorno), dizajniranih u formatu popratnog pomoćnog priručnika, uobičajenog kod sličnih postojećih rječnika iz drugih pravnih sfera, u kojima se brzo i spretno dolazi do traženih informacija, ovo reprint-izdanje tiskano je ukoričeno u strogom, udžbeničkom formatu, što se ne čini posve uspješnim rješenjem za ovu vrstu specifične pomoćne literature i njegovu namjenu podsjetnika i izvora okvirnih informacija. Uz to, sam reprint mjestimično je loš te je tekst na nekim stranicama "zamagljen" i teže čitljiv, pa moramo konstatirati da prethodna besprijekorna Informatorova izdanja zadržavaju svoju privlačnost kao antikvarski raritet.

Prof. dr. sc. Magdalena Apostolova Maršavelski*

---

* Dr. sc. Magdalena Apostolova Maršavelski, profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u mirovini, Sv. Ćirila i Metoda 4, Zagreb; magapomar@net.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-4413-9317

